

PÁRBESZÉD

Tóth László

Nincsen

fogadóóráim

— Ha kirándulni akar a gyermekkorába, hová utazik el?

— Ide a szomszédba, Felsővárosra, a Hóbiárt basa utcába. A szülőházam nincs már meg, elbontották.

— Munkásnegyed a harmincas években; ha visszaidézi az akkor ott élő gyerekek Tóth Lászlót, mi jut eszébe?

— A szüleim; apám mestersége kőműves volt, az anyám oda járt dolgozni, ahová tudott, és eszembe jutnak természetesen a barátok.

— Ott és akkor mi látszott karriernek?

— Motorszerelő szerettem volna lenni.

— És?

— Barátaim dolgoztak Újszegeden a szövőgyárban. Gépek vannak ott is, gondoltam megpróbálom. Odaálltam a gyárkapuhoz.

— Ez mikor volt?

— 1941 júliusában. Ott ácsorgtunk felvételre várva, összegyűltünk naponta negyvenötvenen.

— A mostani munkaerőhiányos világban örülne-e a KSZV vezérigazgatója, ha naponta anynyi munkára jelentkező állna a gyárkapuban?

Tóth László felkapja a fejét, szürös pillantást vet rám a szemüvegén át.

— Ez komoly dolog, ne haragudjék, de ezen nem tudok viccelődni... Az egyik legnagyobb vívmány a teljes foglalkoztatottság. Ha ez nincs, nincs létbiztonság. Tudom, hogy néhány ember azt tartja: akkor lehetne valódi termelési fegyverről beszélni, ha volna nálunk egy kis mértékű munkanélküliség, de ez helytelen nézet. És aki ezt hirdeti, nem látta például azt az asszonyt, akit én akkor, negyvenegyben. Már három hónapja dekkolt ott, várta, hogy dolgozhasson, mert meg akart élni. En két hónap után kerültem belül a kapun.

— Utána?

— Dolgoztam, elvégeztem a szakmai középkiskolát, s közben elő is léptem.

— Mivé?

— Hát legelőször is szakszövövé. Aztán szereltem hengereket, gépeket, majd segédművezető lettem, mester.

— Felderült az arca!

— Ezekre az évekre nagyon szívesen emlékezem. Művezető lettem, önállóan dolgozhattam. Nekem kellett megszerveznem a munkát, én örkölttem a gépek technikai színvonalát fölött, osztottam el az anyagot.

— Ma mindenki arról beszél, hogy az iparban az egyik legnehezebb a leghálátlanabb poszt a művezetőké...

— Igen, és ennek több oka van. Régebben több múlt az művezetőn. En például azért szerettem azt a munkát, mert szinte naponta adott sikerélményt. Ha jól állítottam be valakinek a gépét, hálás volt érte. Előfordult, hogy egy öreg cernázó megkért, lőjem be a szerszámát, mert a másik szakmában nem tudták látni, erre és sok másik esetre is emlékszem, és ez jelent valamit.

— És ma?

— Az az érzésem, hogy kívülről akarjuk megszervezni a munkát?

— Ön is?

— Egy kicsikét. Pedig az a véleményem, hogy a munkát a munkahelyi vezetőknek kell megszervezni, mert azt ő tudja azon a helyen a legjobban. A gyakorlat tanítja meg rá. Ez az egyik dolog. A másik, hogy manapság olyan gyorsan cserélődnek az emberek, hogy nincs idő megismerni őket, közel kerülni hozzájuk. Pedig fontos volna. Művezető koromban úgy éreztem, hogy a munkatársaimmal egymásra vagyunk utalva; úgy is-

mertem őket, mint a saját családomat. En megfogtam az anyagot, ha kellett. Ez ma nem divat.

— Azt beszélük, hogy néha mostanában is odaáll a szövőgéphez...

— Néha igen. Járok valamelyik gyárban, s látom, hogy félre van fűzve egy szövőgép, odamegyek, kivágom a hibás részt, aztán elmondom a szövőnőnek, hogy figyeljen oda jobban, mert egész életében nem keres annyit, amennyi kárt csinál így egy-két műszak alatt.

— Népszerű ember?

— Ezt én nem tudom. Népszerű? Ez művészek jelzője inkább, és a népszerűség lehet olcsó is. En keményen fogom meg a dolgokat, ahol keményen kell fogni, ha ilyesmire gondol... Az a véleményem, hogy az emberek nem szeretik, ha mindig mindenkinek igazat ad a vezető...

— Akkor mit szeretnek?

— Az igazságot!

— És megtalálják?

— Ezt mire érti?

— Például arra, hogy valakinek olyan gondja-baja van, amivel eljön a vezérigazgató fogadóórájára...

— Nincsen fogadóóráim. Látom csodálkozik, mert a fogadóóra divatos dolog. En mégsem látom értelmét. Az időm nagy részét ugyanis nem én osztom be, hanem a körülmények kényszere. Hat megyében vannak üzemeink... A titkárságon tudják, ha keres valaki, be kell szólni, s ha tehetem fogadom, vagy megmondom, mikor jöhet.

— Sokat dolgozik?

— Hétre járok, a munkába jövő, nem a készülődésbe; általában nyolc óra a munkaidőm, ezt igyekszem betartani. Szerintem nem jó vezető az, aki belefut a munkába, benn van éjjel-nappal, az olyan ember nem élvezi azt, amit csinál...

A vállam mellett egy díszes oklevélre látok. A SZOT elnökségétől és a Minisztertanácsától kapta a vállalat „A IV. ötéves terv teljesítésében, a szocialista munkaversenyben elért kiemelkedő eredmények elismeréséül.”

— Az oklevelet nézi, és azt akarja kérdezni: miként lehetséges, hogy a KSZV, amely 1975-ben ilyen elismerést kapott, ma komoly problémákkal küzd?

Bólintok.

— Nézze, a körülményeink már akkor is nehezek voltak; korszerűtlenek a termelési feltételek, nem kielégítő az iparág és a mezőgazdaság kapcsolata. Meg kellett emelni a kender felvásárlási árát, hiszen importvetőmagból állították elő. Kedvezőtlenül hatott a szabályozó hetvenhatban bekövetkezett szigorítása is.

— Számszerűen?

— Felére csökkent a vállalati nyereség.

— Miben látja a legfontosabb okát?

— A termelési költségeinek nem az iparban kellene lecsapódniuk. Jelenleg pedig ez a helyzet. És a szabályozók sem differenciáltak az iparágban.

— Megoldás?

— A dolgok, miután szigorú matematikának engedelmessékednek, maguktól nem rendeződnek el. Keressük a megoldást, terveket készítünk, elindítottuk a műanyagprogramot. Javítjuk anyag- és költséggazdálkodásunkat, a munkafegyelmét.

— Az utóbbitól jutott eszembe. Sok vezetőtl halottam: nehéz fegyelmet tartani, mert a dolgozó könnyen odébb áll, ha követelnek tőle...

— Szerintem pedig nem nagyobb fáradtság jó terméket gyártani, mint rosszat!

Ságvári Endre Szegeden

Ságvári Endre 1944. július 27-én fegyverrel a kezében, a támadóival vívott tűzharcban esett el, amikor egy illegális találkozáson a Zugligeti úti cukrászdában négy csendőrnemző tört rá. Hosszú ideig homály fedte, miként jutottak a Központi Csendőrpáncsnokság nyomozói Ságvári Endre nyomára, hiszen Ságvári mély illegáltságban élt, s csak a fővárosi és vidéki kommunista mozgalom megbízható vezetőivel érintkezett.

A Ságvárira támadó egyik csendőrnemző, Keleti Tibor, a felszabadulás után felesége révén holtá nyilvánította magát és Szabó József álnéven élt. Eppen Keleti Tibor volt az, akit Ságvári pisztolylövései a karján, majd a térdén súlyosan megsebesítettek, és hosszú időre kórházba került, ahonnan eltűnt. Ez segített a holtá nyilvánításban. 1957 nyarán azonban Zalaegerszegen felismerték, s a Belügyminisztérium politikai osztályának vezetője utasítást adott a gondos felderítésre. Működésbe lépett a gépezet, melynek eredményeként Szabó, alias Keleti, 1958 januárjában letartóztatták. Keleti mindent bevallott. Kiderült, hogy Forrai Jenő, a csendőrpáncsnokság beépített embere volt, és 315-ös fedőszámon küldte a mozgalomról jelentéseit, amely később a Ságvári-ügy egyik híres száma lett, s tulajdonképpen ő volt Ságvári lebukatója.

Számunkra rendkívül érdekesek azok az anyagok, amelyek új kutatások nyomán mutatják, milyen kapcsolatai voltak Ságvári Endrének, mint az ifjúkommunista mozgalom egyik központi irányítójának a mi területünk ifjúkommunista mozgalomával. Ságvári illegális kapcsolatot épített ki Dél-Magyarországon a szegedi mozgalommal és a Viharsarok településével, ahol a Földmunkásszövetség és a történelmi hagyományok révén az ellenállás táptalaja adott volt.

Ságvári Endre 1936-ban az Országos Ifjúsági Bizottság (OIB) munkatársa, 1940-től az OIB titkára lett. Kulich Gyula közvetlen munkatársaként irányította az OIB szervezeteinek kiépítését, munkás-paraszt ifjúsági találkozókat szervezte. Ennek keretében 1938. augusztus 19-20-án zajlott le az OIB országos konferenciája, melyen a szegedi ifjúmunkások küldötteként ifj. Dáni János, Dáni Mihály és Lengyel Ágoston vettek részt. Ettől az időponttól datálódik az első kapcsolata Ságvári Endrével. A konferencia időpontjának megválasztása nem volt véletlen, a szervezők gondoltak arra, hogy a Szent István napi ünnepségekre sokan utaznak Budapestre és így nem feltűnő, ha az országból fiatalok is ebben az időben a fővárosba tartanak. A másik megfontolás az volt, hogy ilyenkor felárul utazási kedvezmény volt és ez csökkentette a kiadásokat.

A konferencia négy különböző helyen zajlott: a „Népszava”, Conti utcai székházában, a Magdolna utcai (ma Koltói utca) Vasas Székházban, Pünkösdfürdőn és Gödön, ahol az MTE-nek „Fészek” nevű sporttelepe volt. Gö-

dön előbb a szűkebb csoportmegbeszélések zajlottak le, majd a küldöttek szélesebb körében vitták meg a feladatokat. Az előadó mindkét esetben Ságvári Endre volt. A megbeszélések — Ságvári által előadott — témáit sikerült felkutatnunk: a spanyol polgárháború utáni helyzet, a nemzeti összefogás szükségessége, a nyilas előretörés visszaszorítása — melyben magának Ságvári-nak is emlékeztető szerepe volt, gondoljunk a Tompa utcai nyilasházban 1937-ben összehívott gyűlés szétverésére — a legalitás felhasználása, szimpatizánsok toborzása, hozzáférkőzni a falusi fiatalokhoz. A szegedi ifjúkommunista fiatalok ezen instrukciók értelmében jártak ki Algyőre, Szőregre, Rószkőre, Kiskundorozsmára, sőt a Viharsarok falvaiba is politikai-agitációs munkára.

Az ezt követő 1939-es, 1940-es és 1941-es országos OIB konferenciákon Ságvári óriási munkát végzett. Ságvárit a csendőri hatóságok már ismerték. Tudták róla, hogy a Szocialdemokrata Párt Országos Ifjúsági Bizottságának a vezetője. Csak azt nem tudták, ami a legfontosabb volt: hogy mint a KMP tagja vezeti az OIB-ot.

Miután 1942 elején világossá vált, hogy a függetlenségi mozgalom centrumában az általuk halálosan gyűlölt erők állnak, keresni kezdték a Kommunista Párt szervezeteit. Az Országos Ifjúsági Bizottság munkájának befellegzett — azt betöltötták — új kereteket, új formákat kellett keresni. Maga Ságvári is illegáltságba vonult.

Ságvári Endre — kutatásaink jelenlegi állása szerint — 1942 januárjában jött le először Szegedre, egy vasárnap, Millók Sándorral, a Népszava szerkesztőségének tagjával, hogy a Szegedi Munkásotthonban Papdi Györggyel, Boda Józseffel, Lengyel Gusztávvval, Komócsin Zoltánnal, Mórinczné Rosenberg Annával megbeszéljék az országos Népszava agitáció legsürgősebb teendőit. Igyekeztek felmérni, mi a hatása a Népszava 1941-es karácsonyi számának, melyről Komócsin Zoltán számolt be. Felhívták az ifjúkommunistákat, hogy gyűjtsék a Népszava előfizetőit.

Ságvári arra törekedett, hogy az ifjúkommunista fiatalok vezetőivel külön megbeszélést folytasson. Ságvári és a négy ifjúkommunista fiatal — arra való hivatkozással, hogy megkínáznák mutatni a párt serlegeit, érmeit — az MTE szobájába távozott. Jelentősége volt annak, hogy a találkozó itt jött létre. A konspiráció szabályaival megegyező volt ez, mert az MTE szobája két oldalról volt megközelíthető, az egyik a Bucseán-család lakása előtt elhaladva, a vaslécpsőn keresztül, a másik az udvari falépcsőn a színháztermen át. A színházterem közti ajtó le lehetett zárni, így arról nem lehetett idegeneknek megközelíteni az MTE szobát. Ha valaki a vaslécpsőn közeledett, annak zaja miatt ezt rögtön észre lehetett venni, továbbá, ha szükségszerűnek látszott — hiszen Ságvári ekkor már

(Folytatás a 6. oldalon.)

Benke László

Zaboskertben

Ismeri kezem a kapanyél fényesre kopott szegését, tudom a nyél, a tenyerem megszorítaná, régi társát.

Kábultam perzselő napon pecsénye pirosnál vörösebbre, lábamon az égő vágást véres porbocskor bekötötte.

Sajnálattalban a dolgos Terka képzelhetni hogy mit kínált, hej ha még a hórhorgas gazban matathatnám a bugyiját.

Terkák dalát a megnőtt fenyves s a munkakönyvem pecsétje őrzi.

A pecsét alatt, papíron áll, négy-húszért kellett elidőzni.

A gyöngye csemetéket féltve a kopáron mégis mit ültetünk, mibennünk zúg a tölgy, a luc s a mi lelünk suhog bennük.

A közös kannafedélből oltott szomjúság bennem azóta lobban, a mióta mélyen és magában zúg a zaboskerti erdő elhagyottan.

Zúg, árvaság; zaboskert, suhogatsz. Sorsa kit erre, kit arra dobott. Szerelmünk a földben, egyszer életre halálra kapaszkodott.

